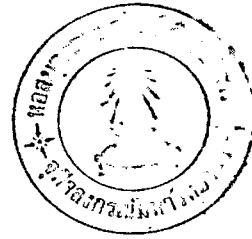

บทที่ 1

สัญญาประกันภัย

1.1 ความหมายของสัญญาประกันภัย

ก่อนที่จะพิจารณาในรายละเอียดถึงสิทธิ และความรับผิดชอบของคู่สัญญาประกันภัยและของผู้รับประกันภัย ย่อมจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพิเคราะห์ และทำความเข้าใจว่า สัญญาประกันภัยนั้นคืออะไร

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 861 บัญญัติว่า "อันว่าสัญญาประกันภัยนั้น คือ สัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งตกลงจะใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือใช้เงินจำนวนหนึ่งให้ในกรณีวินาศภัยหากมีขึ้น หรือในเหตุอย่างอื่นในอนาคตดังได้ระบุไว้ในสัญญา และในการนี้บุคคลอีกคนหนึ่งตกลงจะส่งเงิน ซึ่งเรียกว่าเบี้ยประกันภัย"

จากบทบัญญัติข้างต้น พอจะจำแนกองค์ประกอบของสัญญาประกันภัยได้ดังนี้

- ก. เป็นสัญญาที่ฝ่ายหนึ่งจะใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือเงินจำนวนหนึ่งให้แก่อีกฝ่ายหนึ่ง

- ข. การใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือใช้เงินจำนวนหนึ่งนั้น ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (เงื่อนไข) ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวอาจเป็นวินาศภัย เช่น อัคคีภัย อุบัติเหตุ หรือเหตุอย่างอื่นตามที่ระบุไว้ในสัญญา เช่น การตายของบุคคล ร่างกายได้รับบาดเจ็บจากอุบัติเหตุ และ

- ค. คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งตกลงจะชำระเบี้ยประกันภัยให้แก่คู่สัญญาฝ่ายแรกเป็นการตอบแทน

อนึ่ง คำว่า "ประกันภัย" ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2490 มีความหมายถึง "สัญญาซึ่งผู้รับประกันภัยรับรองว่าจะใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือเงินจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้เอาประกันภัย ในกรณีวินาศภัยหากมีขึ้น และผู้เอาประกันภัยรับรองว่าจะส่งเบี้ยประกันภัยให้"

คำแปลตามพจนานุกรมฉบับที่อ้างถึงข้างต้นนี้ รู้สึกว่าจะหมายถึงการ

ประกันวินาศภัยเท่านั้น คือ ไม่รวมถึงประกันชีวิตด้วย ผู้รวบรวมพจนานุกรมคงมีความเห็นว่า การประกันภัยมีความหมายไปไม่ถึงถึงการประกันชีวิต แต่ความจริงแล้วตามกฎหมายไทย การประกันชีวิตเป็นการประกันภัยอย่างหนึ่ง

อนึ่ง จากการตรวจสอบไม่พบว่าศาลสูงของประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้คำนิยามไว้อย่างแน่ชัดว่า สัญญาประกันภัยนั้นมีความหมายแคไหนเพียงใด แต่ในบางมลรัฐ เช่น มลรัฐ Kentucky มีการนิยามความหมายของสัญญาประกันภัยไว้ในกฎหมายลายลักษณ์อักษรด้วย⁽¹⁾

สัญญาประกันภัยโดยปกติจะมีบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องรวมหมดด้วยกัน 3 ฝ่าย ได้แก่

- ก. ผู้รับประกันภัย
- ข. ผู้เอาประกันภัย
- ค. ผู้รับประกัน

หลักกฎหมายไทย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 862 ได้บัญญัติความหมายของผู้เป็นฝ่ายในสัญญาประกันภัยไว้ดังนี้

"ตามข้อความในลักษณะนี้

คำว่า "ผู้รับประกันภัย" ทานหมายความว่า คู่สัญญาฝ่ายซึ่งตกลงจะใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือใช้เงินจำนวนหนึ่งให้

คำว่า "ผู้เอาประกันภัย" ทานหมายความว่า คู่สัญญาฝ่ายซึ่งตกลงจะส่งเบี้ยประกันภัย

คำว่า "ผู้รับประกัน" ทานหมายความว่า บุคคลผู้จะพึงได้รับค่าสินไหม

(1) C. Arthur Williams, jr. and Richard M. Heins, Risk Management & Insurance. (New York : McGraw - Hill Book Company, 1971), p. 238

ทดแทน หรือรับจำนวนเงินใช้ให้

อนึ่ง ผู้เอาประกันภัยและผู้รับประโยชน์ จะเป็นบุคคลคนหนึ่งคนเดียว
 ก็ได้"

หลักกฎหมายอังกฤษ

"ผู้รับประกันภัย" ในกรณีประกันอัคคีภัย หมายถึง คู่สัญญาฝ่ายที่มีหน้าที่
 ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง สำหรับความเสียหายของทรัพย์สิน
 ซึ่งประสบอัคคีภัย (2)

"ผู้เอาประกันภัย" คำอังกฤษได้ให้อธิบายไว้ว่า หมายถึงบุคคล
 ซึ่งผลประโยชน์ของเขาได้รับความคุ้มครองจากกรมธรรม์ (3)

หลักกฎหมายฟิลิปปินส์

"ผู้รับประกันภัย" ได้แก่บุคคลซึ่งโดยผลของสัญญาประกันภัยต้องเป็นฝ่าย
 ชำระค่าสินไหมทดแทน ส่วน "ผู้เอาประกันภัย" ได้แก่บุคคลซึ่งได้รับชดใช้ค่าสิน
 ไหมทดแทน (4)

"ผู้รับประโยชน์" คือ บุคคลซึ่งมิได้เป็นคู่สัญญา แต่เป็นผู้ที่มีสิทธิได้รับผล
 ประโยชน์อันเกิดจากกรมธรรม์ประกันภัย (5)

จะเห็นได้ว่า นิยามหรือคำอธิบายความหมายของคำว่า "ผู้รับประกันภัย"

(2) A.W. Baker Welford and W.W. Otter-Barry, The Law relating to Fire Insurance. (London : Butterworth & Co., 1921), p. 52

(3) คดี Great Britain 100 A1 Steamship Insurance Association v. Wylie (1889), 22 Q.B.D. 710, C.A.

(4) รัฐบัญญัติประกันภัยของฟิลิปปินส์ (ฉบับที่ 2427), มาตรา 6

(5) CBSI Editorial Staff, The Insurance Act (Act No. 2427, as amended). (Manila : Central Book Supply, Inc., 1973), p. 3

"ผู้เอาประกันภัย" และ "ผู้รับประกันภัย" ในประเทศต่าง ๆ คล้ายคลึงกันมาก จะมีแตกต่างกันก็เพียงถ้อยคำที่ใช้เท่านั้น สำหรับเนื้อหาจะไม่แตกต่างกันเลย

ปัญหาที่จะต้องพิจารณาต่อไปก็คือ ผู้รับประกันภัยได้แก่ใคร ปัญหานี้ไม่ยุ่งยาก ตามกฎหมายไทยผู้รับประกันภัยจะต้องเป็นบริษัทจำกัด และจะประกอบธุรกิจรับประกันภัยได้จะต้องได้รับอนุญาตจากทางราชการ ต้องวางหลักทรัพย์ไว้เป็นประกัน มีเงินกองทุนตามที่ระบุไว้ และมีวิธีการควบคุมอีกหลายอย่างหลายประการ (6)

บุคคลธรรมดาไม่มีโอกาสเป็นผู้รับประกันภัยได้ และแน่นอนที่สุดผู้ที่จะเป็นผู้รับประกันภัยได้ จะต้องมีความสามารถในการทำนิติกรรมตามหลักกฎหมายทั่วไปด้วย

ส่วนผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัย จะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ไม่มีกฎหมายห้าม และเช่นเดียวกันบุคคลดังกล่าวจะต้องมีความสามารถในการทำนิติกรรม

อย่างไรก็ดี สมควรจะกล่าวไว้ในที่นี้ว่า ในประเทศสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ห้ามชนชาติศัตรูเข้าทำสัญญาประกันภัย ฉะนั้น ชนชาติศัตรูจึงไม่อาจเอาประกันภัยในเรื่องใด ๆ ได้

1.2 ประเภทของสัญญาประกันภัย

ในทางทฤษฎี การประกันภัยแบ่งออกได้เป็นสองประเภท ซึ่งมีได้แบ่งตามลักษณะของภัยที่ผู้รับประกันภัยรับเสี่ยง แต่เป็นการแบ่งประเภทตามความมุ่งหมายได้แก่การประกันภัยที่เป็นการค้า (L'assurance a prime) และการประกันภัยที่ไม่เป็นการค้า (L'assurance mutuelle) (7)

(6) พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2510 มาตรา 6

(7) จิตติ ติงศ์ภักดิ์, คำสอนชั้นปริญญาตรีกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยประกันภัย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แสงสุทธการพิมพ์, 2516),

ในประเภทแรก ผู้รับประกันภัยต้องการผลประโยชน์ตอบแทน ซึ่งรู้กันโดยทั่วไปว่า เป็นไปในรูปของเบี้ยประกันภัย เบี้ยประกันภัยที่ผู้รับประกันภัยเรียกเก็บนี้ ก็เป็นที่แน่นอนว่าจะต้องมีจำนวนพอกุมกับการเสี่ยงภัย และเหลือเป็นกำไรอีกส่วนหนึ่งด้วย.

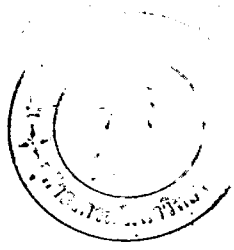
ในประเภทที่สอง เป็นการเข้าร่วมกลุ่มของบุคคลที่มีภัยจะต้องเสี่ยงด้วยกัน วิธีการก็คือ แต่ละคนจะจัดสรรเงินจำนวนหนึ่งและส่งเข้ากองกลาง เมื่อสมาชิกคนใดประสบวินาศภัย ก็จะได้รับ的帮助เหลือจากเงินกองกลางนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด

การประกันภัยประเภทแรก คือ การประกันภัยที่เป็นการค้า ในประเทศไทยมีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติให้ความคุ้มครองผู้เป็นฝ่ายในสัญญาไว้แล้ว แต่การประกันภัยประเภทหลังนั้น เห็นว่าคุ้มครองจะอาศัยบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาปรับแก้กรณีไม่ได้ เพราะจำนวนเงินที่จะต้องส่งเข้ากองกลาง มีลักษณะเป็นค่าสินไหมทดแทนยิ่งกว่าเป็นเบี้ยประกันภัย(8) และที่สำคัญก็คือ การประกอบธุรกิจประกันภัยในประเทศไทย จะต้องขออนุญาตจากทางราชการ และต้องกระทำในรูปบริษัทจำกัด ฉะนั้น การรวมกลุ่มบุคคลเพื่อช่วยเหลือกันเองเมื่อเกิดวินาศภัย หากกระทำในประเทศไทย ย่อมได้ชื่อว่าเป็นการกระทำซึ่งมีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย เนื่องจากไม่เข้าเกณฑ์ที่จะได้รับการพิจารณาอนุญาตจากทางราชการ ตกเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 113

แต่สำหรับในต่างประเทศมีบทบัญญัติของกฎหมายระบุ และกำหนดวิธีการปฏิบัติของการรวมกลุ่มทำประกันภัยในระหว่างกันเอง

---

(8) เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

ประเทศไทย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้แบ่งประเภทสัญญาประกันภัยออกเป็นสองประเภทใหญ่ ๆ คือ

(ก) สัญญาประกันวินาศภัย มีบัญญัติไว้ในมาตรา 869 ถึงมาตรา 882 ส่วนการประกันภัยในการรับขนและประกันภัยค้ำจุน ซึ่งเป็นสัญญาประกันวินาศภัยด้วยเหมือนกัน มีกล่าวไว้ในมาตรา 883 ถึงมาตรา 888

(ข) สัญญาประกันชีวิต มีในมาตรา 889 ถึงมาตรา 897

สหรัฐอเมริกา

ในประเทศไทยอเมริกานิยมแบ่งประเภทของการประกันภัยออกเป็นหมวด ๆ ดังนี้

- (1) ประกันชีวิต (Life Insurance)
- (2) ประกันสุขภาพ (Health Insurance)
- (3) ประกันอุบัติเหตุ (Accident Insurance)
- (4) ประกันอัคคีภัย (Fire Insurance)
- (5) ประกันภัยทางทะเล (Marine Insurance)
- (6) ประกันความรับผิดชอบ (Liability Insurance)
- (7) การประกันภัยอื่น ๆ

อังกฤษ

สำหรับอังกฤษได้แบ่งประเภทของการประกันภัยออกเป็นหมวด ๆ⁽⁹⁾

ดังนี้

ก. ประกันภัยส่วนบุคคล

(9) J.M. Lightwood, The Encyclopaedia of Forms and Precedents, Vol. 7. (London : Butterworth & Co. (Publishers) Ltd., 1944), p. 462

1. ชีวิต
2. อุบัติเหตุส่วนบุคคล
- ข. ประกันภัยทรัพย์สิน
  1. ทางทะเล
  2. อัคคีภัย
  3. โจรกรรม
- ค. ประกันความรับผิด
  1. ความรับผิดต่อสาธารณะ
  2. ความรับผิดของนายจ้าง

1.3 ลักษณะพิเศษของสัญญาประกันภัย

สัญญาประกันภัยทุกประเภท นอกจากจะเป็นเอกเทศสัญญาลักษณะหนึ่ง ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ และวิธีการในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นพิเศษแล้ว สัญญาประกันภัยยังมีลักษณะพิเศษอีก 5 ประการ คือ

- 1.3.1 เป็นสัญญาต่างตอบแทน
- 1.3.2 เป็นสัญญาที่มีผลบังคับไม่แน่นอน
- 1.3.3 เป็นสัญญาที่ต้องการความซื่อสัตย์อย่างยิ่ง
- 1.3.4 เป็นสัญญาที่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ
- 1.3.5 เป็นสัญญาที่ทางราชการควบคุม

1.3.1 เป็นสัญญาต่างตอบแทน ในความหมายที่ว่าผู้รับประกันภัยก็ดี ผู้เอาประกันภัยก็ดี แต่ละฝ่ายต่างก็มีหน้าที่จะต้องชำระให้แก่อีกฝ่ายหนึ่ง และในขณะเดียวกันก็มีสิทธิที่จะได้รับชำระหนี้จากอีกฝ่ายหนึ่ง ดังจะเห็นได้ว่า ในการรับประกันภัยเมื่อคู่กรณีได้แสดงเจตนาจะเอาประกันและรับประกัน มีค่าเสนอค่าสนอง ถูกต้องตรงกัน สัญญาประกันภัยย่อมเกิดขึ้น ในกรณีนี้ ผู้เอาประกันภัยก็มีหน้าที่จะต้องชำระเงิน (เบี้ยประกันภัย) เป็นค่าตอบแทนที่ผู้รับประกันภัยยอมตนเข้าเสี่ยงภัยแทน ในขณะที่เดียวกัน หากเกิดวินาศภัยขึ้นในอนาคต ผู้เอาประกันภัยก็ย่อมมี

สิทธิเรียกร้องให้ผู้รับประกันภัยชำระค่าสินไหมทดแทนให้แก่ตน โดยนัยกลับกัน เมื่อสัญญาประกันภัยเกิดขึ้นแล้ว ผู้รับประกันภัยย่อมมีสิทธิเรียกร้องให้ผู้เอาประกันภัยชำระเบี้ยประกันภัย หากผู้เอาประกันภัยไม่ชำระ ผู้รับประกันภัยย่อมบอกเลิกสัญญาได้ หรือถ้าผู้เอาประกันภัยไม่ชำระเบี้ยประกันภัย แม้ผู้รับประกันภัยจะได้ชำระค่าสินไหมทดแทนไปก่อนแล้ว ผู้รับประกันภัยก็มีสิทธิเรียกให้ผู้เอาประกันภัยชำระคืนได้⁽¹⁰⁾

1.3.2 เป็นสัญญาที่มีผลบังคับไม่แน่นอน (Aleatory Contract) จะเห็นได้ชัดว่า ในด้านผู้เอาประกันภัยซึ่งได้ชำระเบี้ยประกันภัยไปแล้วนั้น ก็ไม่เป็นที่แน่ว่าการเสียเงินเป็นเบี้ยประกันภัย จะได้ผลตอบแทนตามที่หวังไว้ กล่าวคือ ถ้าไม่มีวินาศภัยหรือเหตุอย่างอื่นตามที่ตกลงกันไว้ โอกาสที่ผู้เอาประกันภัยจะได้ค่าสินไหมทดแทนก็ย่อมหมดไปด้วย สำหรับในด้านผู้รับประกันภัยก็เช่นเดียวกัน คือว่า เบี้ยประกันภัยที่ได้รับนั้นไม่แน่ว่าจะนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มภาคภูมิ เพราะอาจต้องเสียค่าสินไหมทดแทนเมื่อมีเหตุการณ์ดังที่ระบุไว้ในสัญญาเกิดขึ้น ด้วยเหตุนี้เอง ผลบังคับของสัญญาจึงไม่แน่นอน ผู้ทรงคุณวุฒิทางกฎหมายบางท่านเรียกว่าเป็นสัญญาเสี่ยงโชค หรือเสี่ยงภัย

1.3.3 เป็นสัญญาที่ต้องการความซื่อสัตย์อย่างยิ่ง (Uberrimae Fidei) โดยปกติในการใช้สิทธิของบุคคลนั้น แม้กฎหมายจะบัญญัติว่าต้องกระทำการด้วยความสุจริต คู่สัญญาแต่ละฝ่ายก็ไม่มีหน้าที่จะต้องเปิดเผยถึงข้อได้เปรียบเสียเปรียบให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบ เพราะถือว่าเป็นสิทธิของแต่ละฝ่ายที่จะต้องรองในการตกลงให้เกิดผลดีที่สุดแก่ฝ่ายตน⁽¹¹⁾ เว้นแต่จะเป็นกรณีที่คู่สัญญานิ่งเสีย ไม่ใช่ข้อความจริงหรือคุณสมบัติอันใดอันหนึ่ง ซึ่งคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งไม่รู้อีกก็เป็นถ้อยแถลงได้ เป็นเหตุให้สัญญาตกเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 121

(10) คำพิพากษาฎีกาที่ 1114/2512

(11) จิตติ ดิงคภักย์, เรื่องเดิม, หน้า 43

แต่อย่างไรก็ดี สัญญาจะตกเป็นโมฆียะก็ต่อเมื่อปรากฏชัดว่า การนิ่งเฉยนั้นถึงขนาดที่ถ้ามิได้นิ่งก็ควรตีอีกฝ่ายหนึ่งจะไม่ยอมทำสัญญาด้วย

ส่วนสัญญาประกันภัยนั้นต้องการความซื่อสัตย์สูงขึ้นไปอีก โดยเพียงแต่นิ่งเฉยไม่เปิดเผยความจริง ซึ่งอาจทำให้ผู้รับประกันภัยเรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นไป หรือไม่ยอมทำสัญญา หรือเพียงแต่แถลงเท็จเท่านั้น ก็ทำให้สัญญาตกเป็นโมฆียะ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 865 ได้

หลักที่ว่าผู้เอาประกันภัยจะต้องมีความสุจริตต่อผู้รับประกันภัยนี้ เป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายในทุกประเทศ ไม่ว่าจะมึระบบกฎหมายแตกต่างกันอย่างไรก็ตาม(12)

1.3.4 เป็นสัญญาที่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ ลักษณะพิเศษของสัญญาประกันภัยในข้อนี้มีบัญญัติไว้ในมาตรา 867 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อย่างชัดเจนดังนี้ "อันสัญญาประกันภัยนั้น ถ้ามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ หรือลายมือชื่อของตัวแทนฝ่ายนั้นเป็นสำคัญ ท่านว่าจะฟ้องร้องบังคับคดีหาได้ไม่"

หลักกฎหมายไทยที่บังคับให้ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือนี้ ไม่ได้หมายความว่า เป็นการบังคับเด็ดขาด กฎหมายต้องการแต่เพียงว่า ถ้าไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือและลายมือชื่อของฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ (รวมถึงตัวแทนด้วย) แล้ว จะนำคดีมาฟ้องร้องกันไม่ได้เท่านั้น ผลจึงเป็นว่าแม้จะได้มีการตกลงกันด้วยวาจา(13)

002855

(12) Edwin R.S. Seligman and Alvin Johnson, Encyclopaedia of Social Sciences, Vol. VIII. (New York : The Macmillan Co., 1962), p. 108

(13) บัญญัติ สุชีวะ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยประกันภัย, (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2517), หน้า 10

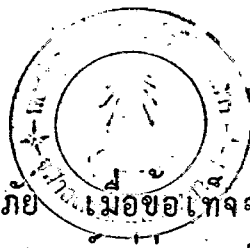
ในระหว่างคูกรณี ในข้อความสำคัญ เช่น วัตถุประสงค์ที่เอาประกันภัย ภัยที่รับเสี่ยง จำนวนเงินที่เอาประกันภัย และอัตราเบี้ยประกันภัยที่จะต้องส่งแล้ว ก็ต้องถือว่า สัญญาประกันภัยได้เกิดขึ้นและมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายด้วย

เป็นที่น่าสังเกตว่า เจื่อนไขการฟ้องคดีที่จะต้องหาหลักฐานเป็นหนังสือ ตามมาตรานี้ แตกต่างไปจากที่บัญญัติไว้ในมาตราอื่น ๆ ซึ่งมีลักษณะเดียวกัน เช่น ในมาตรา 653 เรื่องกู้ยืม มาตรา 680 วรรค 2 เรื่องคำประกัน ในมาตรา 867 นั้น แม้ลายมือชื่อจะเป็นของ "ตัวแทน" ของฝ่ายที่ต้องรับผิด (หมายถึงเฉพาะ ถึงตัวแทนซึ่งได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือตามนัยมาตรา 52 แห่งพระราชบัญญัติ ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2510 เท่านั้น) คูกรณีฝ่ายที่ต้องเสียหายก็อาจนำหลักฐาน เช่นว่านี้มาฟ้องคดีได้ โดยมีพิกัดต้องมีลายมือชื่อของตัวการแต่อย่างใด การที่ กฎหมายผ่อนคลายความเข้มงวดในเรื่องหลักฐานการฟ้องคดีเช่นนี้ นับว่าเป็น ประโยชน์แก่คู่สัญญาประกันภัยเป็นอันมาก

ในประเทศเยอรมัน อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา แม้คูกรณีจะทำสัญญา ประกันภัยด้วยวาจา สัญญานั้นก็มีผลสมบูรณ์ จะมีข้อห้ามมิให้ทำด้วยวาจา ก็ในบาง เรื่องบางกรณีเท่านั้น แต่ในประเทศฝรั่งเศสเข้มงวดมาก ผู้เอาประกันภัยและผู้ รับประกันภัยจะตกลงทำสัญญากันด้วยวาจาไม่ได้เลย (14)

1.3.5 เป็นสัญญาที่ทางราชการควบคุม แม้ว่าประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ไม่ได้บังคับว่า สัญญาประกันภัยจะต้องทำตามแบบอย่างไร แต่ในมาตรา 867 วรรคสอง ก็กำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้รับประกันภัยที่จะต้องส่งมอบกรมธรรม์ ประกันภัย ซึ่งมีเนื้อความถูกต้องตามสัญญาให้แก่ผู้เอาประกันภัยด้วย ในเรื่องนี้ก็ เป็นที่รู้กันว่า ในทางปฏิบัตินั้นผู้เอาประกันภัยมักจะไม่มีโอกาสต่อรองข้อสัญญาให้ผิด ไปจากเนื้อหาในกรมธรรม์ประกันภัย ซึ่งฝ่ายผู้รับประกันภัยได้เป็นผู้ร่างและเตรียม

(14) Edwin R.S. Seligman and Alvin Johnson, loc. cit.

ไว้แล้วก่อนเข้าทำสัญญากับผู้เอาประกันภัย เมื่อขอเท็จจริงเป็นเช่นนี้ โอกาสที่ผู้รับประกันภัยจะเขียนขอสัญญาให้เป็นประโยชน์แก่ฝ่ายตนก็ย่อมมีมาก และเพราะเหตุนี้เอง ทางราชการจึงได้เข้ามามีส่วนในการควบคุมการออกกรมธรรม์ประกันภัย คือ กรมธรรม์ประกันภัยก็ดี เอกสารประกอบหรือแนบท้ายกรมธรรม์ประกันภัยก็ดี จะต้องได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนเสียก่อน (มาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2510)

1.4 ส่วนได้เสียในสัญญาประกันภัย

หลักสำคัญในกฎหมายว่าด้วยการประกันภัย ซึ่งนับได้ว่าเป็นหัวใจของการประกันภัยก็คือ ส่วนได้เสีย สัญญาประกันภัยไม่ว่าประเภทใด ถ้าปรากฏว่าผู้เอาประกันภัยไม่มีส่วนได้เสียในเหตุที่ประกันภัยไว้ สัญญาประกันภัยจะไม่มีผลเลยคือ ไร้บังคับไม่ได้ หลักกฎหมายเช่นว่านี้มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 863 มีข้อความดังต่อไปนี้ "อันสัญญาประกันภัยนั้น ถ้าผู้เอาประกันภัยมิได้มีส่วนได้เสียในเหตุที่ประกันภัยไว้แล้วไซ้ ท่านว่ายอมไม่ผูกพันคู่สัญญาแต่อย่างหนึ่งอย่างใด" บทบัญญัติของมาตรานี้อยู่ในหมวด 1 ซึ่งว่าด้วยบทเบ็ดเสร็จทั่วไป จึงใช้บังคับกับการประกันภัยทุกประเภท รวมทั้งการประกันวินาศภัย ซึ่งวิทยานิพนธ์นี้มุ่งประสงค์จะกล่าวถึงโดยเฉพาะด้วย

ดังได้กล่าวแล้วว่า ส่วนได้เสียเป็นหัวใจของการประกันภัย ฉะนั้น แม้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งที่จะเน้นถึงสิทธิและความรับผิดชอบคู่สัญญาและผู้รับประกันภัยก็ตาม แต่ถางดที่จะกล่าวถึงปัญหาเรื่องส่วนได้เสียในสัญญาประกันภัยเสียแล้ว ก็จะทำให้เอกสารนี้ขาดความสมบูรณ์ไปเป็นอันมาก และในการที่จะพิจารณาปัญหาส่วนได้เสียในสัญญาประกันวินาศภัย จะขอแยกพิจารณาเป็นหัวข้อโดยลำดับดังนี้ ความหมายของคำว่า "ส่วนได้เสีย" บุคคลผู้มีส่วนได้เสียคือใคร และจะต้องมีส่วนได้เสียเมื่อใด

1.4.1 ความหมายของคำว่า "ส่วนได้เสีย"

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้ให้คำนิยามไว้โดยตรงว่ามีความหมายประการใด จึงจำเป็นต้องหาความหมายของคำนี้ โดยพิจารณาจาก

เจตนารมณ์เป็นใหญ่ มาตรา 863 ในฉบับภาษาอังกฤษใช้คำว่า "interest" แต่ก็ปรากฏว่า คำว่า "interest" นี้ยังมีใช้ในมาตราอื่นอีก เช่น มาตรา 383 ซึ่งในตัวบทภาษาไทยใช้คำต่างกันออกไปคือ "ทางได้เสีย" อย่างไรก็ตามก็ดี จะแปลคำว่า "ส่วนได้เสีย" ตามมาตรา 863 อย่างขยายความน่าจะไม่ได้ คือ ต้องแปลให้แคบลงให้คงหมายถึง ส่วนได้เสียในเหตุที่เอาประกันภัยไว้ ซึ่งได้แก่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นประการหนึ่ง และตัววัตถุที่เอาประกันภัยหรือตัวบุคคลในกรณีประกันชีวิตอีกประการหนึ่ง เป็นที่น่าสังเกตว่าในมาตราต่อ ๆ ไป กฎหมายใช้คำว่า "มูลประกันภัย" (insurable interest) ซึ่งมีความหมายว่า ส่วนได้เสียอันอาจเอาประกันภัยได้นั้นเอง เพื่อให้สามารถทำความเข้าใจในเรื่องนี้ได้ดีขึ้น ขอนำความเห็นของ Lord Blackburn ผู้พิพากษาคำอังกฤษมาอธิบาย ซึ่งท่านผู้นี้ได้ให้ความเห็นว่า "ที่จะรู้ว่าบุคคลใดมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินอย่างใดอย่างหนึ่งนั้นต้องดูดังนี้คือ ถ้าแม้เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นคู่สัญญาจะได้รับประโยชน์ แต่ถ้าเหตุการณ์ไม่เกิดขึ้นก็จะได้รับความเสียหาย" ซึ่งมีความหมายว่า คู่สัญญาฝ่ายที่จะได้รับประโยชน์ คือ ฝ่ายที่จะได้รับประโยชน์จากการที่ทรัพย์สิน ๆ ดังหรือคงสภาพเดิมอยู่ หรือจะได้รับความเสียหายหากทรัพย์สิน ๆ ถูกทำลาย หรือสูญหายไป⁽¹⁵⁾

โดยปกติส่วนได้เสียที่อาจเอาประกันภัยได้นี้ ย่อมหมายถึงส่วนได้เสียที่คำนวณเป็นเงินได้ (pecuniary interest) แต่ในบางกรณีส่วนได้เสียในทางส่วนตัวก็อาจเป็นส่วนได้เสียที่ถือว่าอาจเอาประกันภัยได้เช่นเดียวกัน เช่น บุคคลหนึ่งบุคคลใดต้องการที่จะทำสัญญาประกันชีวิตไว้กับบริษัทผู้รับประกันภัย ก็ข้อบ่งชี้ที่ทำได้เป็นต้น

ในสหรัฐอเมริกาเคยมีคำพิพากษากล่าวถึงเรื่องส่วนได้เสียไว้ดังนี้ "ผู้ที่มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินอันอาจเอาประกันภัยก็คือ เมื่อมีเหตุการณ์ที่คาดไว้ล่วงหน้าตามสัญญาเกิดขึ้น ทำให้เขาผู้นั้นได้รับความเสียหายเป็นเงินเป็นทอง"⁽¹⁶⁾

(15) จิตติ ดิงศ์ภักดิ์, เรื่องเดิม, หน้า 21 - 22

(16) คดี Cone v. Niagara Fire Ins., Co., 60 N.Y. 619

ตามประมวลกฎหมายพาณิชย์ของประเทศญี่ปุ่นก็มีบัญญัติ เรื่อง ส่วน
ได้เสียไว้ทำนองเดียวกับของประเทศไทย แต่ได้เน้นไว้ชัดเจนว่า ส่วนได้เสียอัน
อาจเอาประกันวินาศภัย หมายถึงส่วนได้เสียที่คำนวณเป็นเงินตราได้⁽¹⁷⁾

กฎหมายของทุกประเทศต้องการแต่เพียงว่า ผู้จะทำสัญญา
ประกันวินาศภัยได้ จะต้องมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินที่เอาประกันเท่านั้น จึงไม่จำเป็นต้อง
ต้องระบุข้อเท็จจริงเกี่ยวกับส่วนได้เสียของผู้เอาประกันภัยไว้ในกรมธรรม์⁽¹⁸⁾
ฉะนั้น เมื่อใดมีปัญหาที่จะต้องพิจารณาถึงความสมบูรณ์ของสัญญาประกันวินาศภัย โดย
มุ่งไปยังประเด็นที่ว่า ผู้เอาประกันภัยมีส่วนได้เสียหรือไม่ น่าจะดูได้จากพยานหลัก
ฐานซึ่งฝ่ายที่กล่าวอ้างนำมาสืบ ว่าควรเชื่อฟังเป็นยุติได้เพียงใด

1.4.2 บุคคลผู้มีส่วนได้เสียคือใคร

บุคคลผู้จะต้องมีส่วนได้เสียตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
มาตรา 863 จะเป็นผู้นั้นไปไม่ได้ นอกจากผู้เอาประกันภัย สาเหตุที่กฎหมายบัญญัติ
ไว้เป็นเงื่อนไขว่า ใครก็ตามที่จะเอาประกันภัย จะต้องมีส่วนได้เสียในเหตุที่ประกัน-
ภัย ก็เพื่อเป็นมาตรการป้องกันมิให้บุคคลใช้สัญญาประกันภัยเป็นเครื่องมือแห่งการ
พนัน และป้องกันมิให้การประกันภัยกลายเป็นกิจการที่ก่อให้เกิดความไม่สงบในบ้าน
เมือง เพื่อทำความเข้าใจในประเด็นนี้ ขอยกตัวอย่างดังนี้ ก. กับ ข. ไม่รู้จัก
กันเลย และมีได้เป็นญาติซึ่งกันและกัน ไม่ว่าในทางสายโลหิตหรือโดยการสมรส
ก. ได้ทำสัญญาประกันชีวิต ข. ไว้กับบริษัทประกันภัยแห่งหนึ่ง โดยในสัญญาประกัน-
ภัยฉบับนั้นระบุให้ ก. เป็นผู้รับประโยชน์เป็นเงินจำนวนหนึ่งเมื่อ ข. ถึงแก่ความตาย

(17) ประมวลกฎหมายพาณิชย์ญี่ปุ่น มาตรา 385

(18) Sidney Preston and Raoul P. Colinvaux, The Law of Insurance-
Life, Accident, Fire, Liability, Motor Vehicle and Guarantee, (London :
Sweet & Maxwell, Ltd., 1950), p. 46

หรือ ก. กับ ข. ไม่รู้จักกัน และ ก. ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับไม่ว่าในทางหนึ่งทางใดในบ้าน ข. ก. ได้ทำสัญญาประกันอัคคีภัยบ้านของ ข. ไว้กับบริษัทประกันภัยแห่งหนึ่ง และในสัญญาประกันภัย ก. เป็นผู้รับประโยชน์ ทั้งสองกรณีนี้ หากเกิดภัยขึ้นดังที่ระบุไว้ในสัญญา คู่สัญญาแต่ละฝ่ายย่อมไม่อาจใช้สิทธิใด ๆ ตามสัญญาได้ เพราะมีเหตุสำคัญกล่าวคือ ก. ไม่มีส่วนได้เสียในเหตุที่เอาประกันภัย

จะเห็นได้ว่าตามตัวอย่างข้างต้นนั้น ถ้ากฎหมายอนุญาตให้ทำได้ ความวุ่นวายจะเกิดขึ้นอย่างแน่นอน เพราะโอกาสที่ ก. จะจัดการฆาตนา ย ข. หรือใช้ให้คนหนึ่งคนใดวางเพลิงเผาบ้านของ ข. เพื่อหวังผลในเงินประกันย่อมมีขึ้น และเป็นไปได้เป็นอย่างมาก ในทางตำรา มีผู้ให้ความเห็นว่า ผู้เอาประกันภัยซึ่งไม่มีส่วนได้เสียมีฐานะเป็นเพียงนักพนันคนหนึ่งเท่านั้น (19)

1.4.3 จะต้องมีส่วนได้เสียเมื่อใด

พิจารณาจากมาตรา 863 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จะเห็นว่าไม่มีข้อความกล่าวไว้แน่ชัดว่า ผู้เอาประกันภัยจะต้องมีส่วนได้เสียเมื่อใด เพราะส่วนได้เสียอาจเกิดขึ้นได้ขณะใดขณะหนึ่ง เป็นต้นว่า มีส่วนได้เสียในขณะที่ทำสัญญา ในระหว่างอายุสัญญา หรือในขณะที่ภัยตกลงที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ได้เกิดขึ้น ฉะนั้น ในการพิจารณาตีความปัญหานี้จึงจำเป็นต้องนำความเห็นของนักนิติศาสตร์ ตลอดจนหลักกฎหมายของประเทศต่าง ๆ มาประกอบการพิจารณา ในตำรากฎหมายภาษาไทยได้มีผู้อธิบายไว้ว่า ในสัญญาประกันวินาศภัยนั้น ผู้เอาประกันภัยต้องมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินที่เอาประกันภัย ทั้งในเวลาที่เขาทำสัญญา และในเวลาที่เกิดวินาศภัยนั้นด้วย (20) เหตุผลก็คงเนื่องจากหลักที่ว่า สัญญาประกันวินาศภัยเป็นสัญญา

(19) Robert Riegel and Jerome S. Miller, Insurance Principles and Practices, p. 31

(20) หลวงธรรมานุวัตร, คำบรรยายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย บัญชีเดินสพัด, ตัวเงิน, ประกันภัย, (พระนคร : ฐานกาญจนพิมพ์ดีด, 2477),

ทดแทนความเสียหาย หรือสัญญาชดเชยค่าเสียหาย (contract of indemnity) ให้แก่ผู้เอาประกันภัย ซึ่งได้รับผลร้ายจากภัยตามเหตุการณ์ที่ตกลงกันไว้ เพราะฉะนั้น ถ้าข้อเท็จจริงปรากฏแต่เพียงว่า ผู้เอาประกันภัยมิได้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินที่เอาประกันภัย ก็ต้องถือว่าผู้เอาประกันภัยไม่ได้รับความเสียหาย ด้วยเหตุนี้เอง การชดเชยค่าเสียหายก็ย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ในตัว แต่สำหรับการประกันชีวิตมิได้ถือหลักเดียวกัน กล่าวคือ ผู้ทำสัญญาประกันชีวิตผู้อื่นกับบริษัทผู้รับประกันภัย ไม่จำเป็นต้องมีส่วนได้เสียในขณะที่ผู้อื่นนั้นถึงแก่ความตาย ส่วนได้เสียที่ผู้เอาประกันภัยจำเป็นต้องมีก็คือ ส่วนได้เสียในขณะที่เขาทำสัญญาประกันชีวิตเท่านั้น ทั้งนี้ ก็ด้วยเหตุผลที่ว่าสัญญาประกันชีวิตไม่ใช่สัญญาชดเชยค่าเสียหาย การพิจารณาตีความตามนัยข้างต้นเป็นแต่เพียงความเห็นของนักนิติศาสตร์ ยังไม่มีคำพิพากษาฎีกาที่วินิจฉัยในประเด็นนี้โดยตรง จึงสมควรที่จะคอยติดตามความเห็นของศาลฎีกาในเรื่องนี้ต่อไป

ตามกฎหมายของประเทศอังกฤษนั้น ในสัญญาประกันชีวิตผู้เอาประกันภัยจำเป็นต้องมีส่วนได้เสียอย่างน้อยในขณะที่เริ่มเสี่ยงภัย (ปกติก็คือขณะเขาทำสัญญานั้นเอง) แต่ผู้เอาประกันชีวิตไม่จำเป็นต้องมีส่วนได้เสียตลอดมาโดยไม่ขาดระยะจนถึงวันที่เสียชีวิต สำหรับการประกันอัคคีภัย หรือการประกันภัยทางทะเลมีหลักแตกต่างกันออกไป คือ ผู้เอาประกันภัยจะเรียกร้องสิทธิตามสัญญาประกันภัยมิได้ถ้าผู้เอาประกันภัยไม่มีส่วนได้เสียในขณะที่เกิดวินาศภัย อย่างไรก็ตาม แม้จะปรากฏว่าผู้เอาประกันภัยไม่มีส่วนได้เสียเมื่อเริ่มเข้าทำสัญญาก็ไม่สำคัญนัก ถ้าเขามีส่วนได้เสียก่อน และในขณะที่เกิดวินาศภัยก็เพียงพอแล้ว (21)

กฎหมายของประเทศอังกฤษไปไกลถึงกับบัญญัติไว้ว่า ในการประกันชีวิต ถ้าผู้เอาประกันภัยไม่มีส่วนได้เสีย สัญญาตกเป็นโมฆะ (22) สำหรับ

(21) Lord Simonds, Halsbury's Law of England. (London : Butterworth & Co., (Publishers) Ltd., 1953), p. 180

(22) Life Assurance Act 1774

สัญญาประกันภัยทางทะเล ซึ่งเป็นสัญญาประกันวินาศภัยอย่างหนึ่ง ก็มีบทบัญญัติทำนองเดียวกัน⁽²³⁾ คือ ถ้าผู้เอาประกันภัยไม่มีส่วนได้เสีย สัญญาก็เป็นโมฆะ

สำหรับหลักกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น ก็คล้าย ๆ กับที่ได้กล่าวมาแล้ว คือ โดยทั่วไปอาจกล่าวได้ว่า ในการประกันภัยทางทะเลตลอดจน การประกันภัยทรัพย์สินในกรณีอื่น ๆ (ประกันวินาศภัย) ผู้เอาประกันภัยจำต้องมีส่วนได้เสียในขณะที่ผู้รับประกันภัยออกกรมธรรม์ และขณะที่ความเสียหายได้เกิดขึ้นเนื่องจากภัยที่ได้เอาประกันไว้⁽²⁴⁾ นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายว่าด้วยประกันภัยของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย มาตรา 280 ยังได้บัญญัติเกี่ยวกับกรณีที่ผู้เอาประกันภัยไม่มีส่วนได้เสียว่า "ถ้าผู้เอาประกันภัยไม่มีส่วนได้เสีย สัญญาประกันภัยตกเป็นโมฆะ"

ในประเทศใกล้เคียงกับเรา คือ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ มีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจน คือ สัญญาประกันภัยซึ่งผู้เอาประกันภัยมิได้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินที่เอาประกันภัยไว้ ย่อมตกเป็นโมฆะ สำหรับระยะเวลาที่ผู้เอาประกันภัยจะต้องมีส่วนได้เสียก็วางหลักไว้สองประการ คือ ในขณะที่สัญญาประกันภัยมีผลใช้บังคับระยะหนึ่ง และขณะที่ความเสียหายเกิดขึ้นอีกระยะหนึ่ง⁽²⁵⁾ ส่วนช่วงระยะเวลาอื่นในระหว่างนั้น ผู้เอาประกันภัยจะมีส่วนได้เสียหรือไม่ ไม่สำคัญ

1.5 ประกันวินาศภัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ประกันวินาศภัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีบัญญัติไว้ในลักษณะ 20 หมวด 2 โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

(23) Burrows, Halsbury's Statutes of England. (London : Butterworth & Co., (Publishers) Ltd., 1949), p. 2

(24) Edwin Stacey Cakes, American Jurisprudence, Vol. 29, (San Francisco : Bancroft - Whitney Company, 1940), p. 295

(25) รัฐบัญญัติประกันภัยของฟิลิปปินส์ (ฉบับที่ 2427), มาตรา 17 และ มาตรา 19

ส่วนที่ 1 บทเบ็ดเสร็จทั่วไป (มาตรา 869 ถึงมาตรา 882)

ส่วนที่ 2 วิธีเฉพาะการประกันภัยในการรับชน (มาตรา 883 ถึงมาตรา 886)

ส่วนที่ 3 ประกันภัยค่าจุน (มาตรา 887 และมาตรา 888)

ส่วนที่ 1 กล่าวถึงหลักปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันวินาศภัยทุกชนิด ส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 เป็นบทบัญญัติพิเศษ ซึ่งใช้บังคับถึงการประกันภัยในการรับชน และการประกันภัยค่าจุนโดยเฉพาะ แต่ในขณะเดียวกันการประกันภัยสองประเภทหลัง ซึ่งเป็นประกันวินาศภัยด้วยเช่นเดียวกัน ก็ยังผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในบทเบ็ดเสร็จทั่วไปในส่วนที่ 1 ด้วย

นอกจากนี้ การประกันวินาศภัยยังต้องอาศัยหลักเกณฑ์ และปฏิบัติตามบทบัญญัติในมาตรา 861 ถึงมาตรา 868 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่บังคับแก่การประกันภัยทุกชนิด

คำว่า "วินาศภัย" นั้น มีนิยามไว้ในมาตรา 869 ว่า หมายรวมเอา ความเสียหายอย่างใด ๆ บรรดาซึ่งจะพึงประมาณเป็นเงินได้ นอกจากนี้ คำว่า "วินาศภัย" ยังมีระบุไว้ในกฎหมายอื่นอีก คือ ในพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2510 โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 4 หมายความว่า ความเสียหายอย่างใด ๆ บรรดาซึ่งจะพึงประมาณเป็นเงินได้ และหมายความรวมถึงความสูญเสียในสิทธิ ผลประโยชน์ หรือรายได้ด้วย

ฉะนั้น เมื่อพิจารณาถึงความหมายของคำว่า "วินาศภัย" ในกฎหมายสองฉบับนี้แล้ว ก็พอจะสรุปได้ว่า สัญญาประกันวินาศภัย นั้น หมายถึงสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งตกลงจะใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง ในเมื่อมีความเสียหายอย่างใด ๆ เกิดขึ้นแก่บุคคลอีกคนหนึ่งนั้น ความเสียหายเช่นนี้รวมถึงความสูญเสียในสิทธิ ผลประโยชน์ หรือรายได้ที่อาจจะประมาณความเสียหาย หรือความสูญเสียเหล่านั้นเป็นเงินได้ ในขณะเดียวกัน คู่สัญญาฝ่ายหลังมีหน้าที่ชำระเบี้ยประกันภัยให้เป็นการตอบแทน

ที่ว่าประมาณเป็นเงินได้นั้น คือ ต้องมีความเสียหายเป็นราคาเงินจริง ๆ เช่น เมื่อถูกรถยนต์ชนบาดเจ็บ ความเสียหายเป็นเงินยอมได้แก่ค่ายา ค่ารักษาพยาบาล ค่าขาดประโยชน์ เพราะทำการทำงานไม่ได้โดยปกติ ฯลฯ ตรงกันข้าม ความเจ็บปวดทรมานที่ได้รับเนื่องจากอุบัติเหตุ ไม่อาจถือได้ว่าเป็นความเสียหายที่อาจคำนวณเป็นเงินได้⁽²⁶⁾

ปัญหาว่าวินาศภัยอย่างใดจึงจะทำสัญญาประกันภัยไว้ให้มีผลคุ้มครองถึงได้นั้น จะต้องพิจารณาในประเด็นที่ว่า วินาศภัยนั้นมีลักษณะแน่นอนหรือไม่ ถ้าขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ในอนาคตอันไม่แน่นอน (*contingent*) ซึ่งอยู่ในความหมายที่กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา 861 ที่ว่า "หากมีขึ้น" แล้วก็ยอมทำประกันภัยได้ ตรงกันข้าม เหตุการณ์หรือวินาศภัยที่ได้เกิดขึ้นแล้ว จะเอามาเป็นเหตุประกันภัยไม่ได้

ศูนย์วิทยพัชยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(26) จิตติ ติงศภักดิ์, เรื่องเดิม, หน้า 8